
INGEBOEKT

Een handboek over lezen.

Seegers, Aarnoutse & Mommers, Lezen : een taalkundig-psychologische benadering, Tilburg, Zwijssen, 1987, 164 pp. (685 fr.)
(Uitgever voor België : Infoboek nv, Roosterputstraat 34, 3990 Meerhout)

Van de hand van de Nijmeegse groep onderwijs-leesdeskundigen verscheen een didactisch handboek over lezen waarin een aantal theoretische achtergronden geschetst worden. Het boek telt 10 hoofdstukken. We sommen er hier de titels van op omdat die onmiddellijk een duidelijk zicht op de inhoud geven: 1. Lezen : een complex proces; 2. De structuur van woorden; 3. De klankstructuur van woorden; 4. Betekenis-relaties tussen woorden; 5. De syntactische structuur van zinnen; 6. Het begrijpen van zinnen; 7. Het begrijpen van teksten; 8. Informatieverwerking en geheugen; 9. Het verloop van het leesproces; 10. Lezen en verschillen in leesvaardigheid.

In een eenvoudige, duidelijke, klare taal worden de theoretische inzichten op wetenschappelijk verantwoorde wijze gegeven. Het boek is des te leesbaarder omdat de auteurs zwaar op de hand liggende citaten uit en voortdurende verwijzingen naar wetenschappelijke publicaties gelukkig vermeden hebben. De geïnteresseerde lezer blijft evenwel niet in de kou staan : in een geannoteerde bibliografie vindt deze een aantal publikaties voor verdere studie. Naast deze literatuurlijst is op het einde van het boek ook een verklarende woordenlijst opgenomen waarin de belangrijkste begrippen kort en helder worden omschreven. Dit alles maakt het boek des te bruikbaar voor een breed gamma van studierichtingen. De auteurs richten hun boek in de eerste plaats op hen die betrokken zijn bij de opleiding, nascholing en begeleiding van leerkrachten, maar ook studenten onderwijskunde, orthopedagogiek, toegepaste taalkunde en onderwijspsychologie evenals remedial teachers en geïnteresseerde onderwijzers behoren tot de doelgroep.

Het boek is in de eerste plaats een studieboek en dat is ook duidelijk te merken aan de lay-out. Aan het begin van elk hoofdstuk staan een aantal doelstellingen geformuleerd die kunnen bereikt worden door het desbetreffende hoofdstuk te bestuderen. Om te controleren of men die doelstellingen metterdaad werkelijk bereikt heeft staan aan het einde van elk hoofdstuk vragen en opdrachten. Maar ook binnen elk hoofdstuk zijn opdrachten geplaatst die de lezer uitnodigen om de theorie op actieve wijze te verwerken.

Dit is zonder meer het beste Nederlandstalig studieboek over leestheoriën en theoretische basiskennis over lezen dat ik ooit in handen kreeg. Het is een must in alle opleidingen waarin men het heeft over lezen. Zoals reeds gezegd worden deze theoretische inzichten makkelijk begrijpbaar weergegeven en de bijhorende opdrachten na elke informatie-eenheid helpen de theorie te verwerken en te verhelderen en slaan aldus een brug naar de praktijk. Het boek slaagt er werkelijk in het gestelde doel, met name de verdieping van de kennis van het leesproces, te bereiken en wel op een heel geslaagde wijze.

Hoewel de auteurs zelf in de inleiding schrijven dat zij met dit werk geenszins volledigheid nastreven vind ik het wel jammer dat zij weinig aandacht schenken aan metacognitie in 't algemeen en metalinguïstisch bewustzijn in 't bijzonder, in de recente literatuur toch steeds weerkerende aspecten. Maar dit doet niets af aan de bruikbaarheid van dit studieboek.

Lut Van Damme, Kollebloemstraat 61, 9910 Mariakerke

Methoden voor begrijpend en studerend lezen.

Laarhoven, J., Van Rossum, C. & Naber, I. (red.), Analyse van methoden voor begrijpend en studerend lezen, Katholiek Pedagogisch Centrum, Den Bosch, 1987. ISBN 90-6755-020-5, 252 blz., 23,5 gulden, bestelnr 1.029.18, Postbus 482, 5201AL 's-Hertogenbosch.

Heb jij ook zo'n collega's? Alle lichten om een nieuw 'handboek' moedertaal op school in te voeren zijn dan eindelijk op groen gezet, en toch kunnen zij maar geen beslissing nemen! Zij weten (terecht) niet meer welke van de vele methodes die er op de markt zijn, nog te kiezen.

Om het die mensen wat makkelijker te maken, onderzochten Judith Laarhoven en Cyriel Van Rossum een aantal Noordnederlandse methodes voor begrijpend lezen (op de basisschool!). De resultaten laten zich lezen in een eerder lijvig verslag. Daarin vinden we voor elke methode een samenvatting van doelstellingen, opbouw van de reeks en van de boeken, activiteiten die van leerlingen en leerkracht verwacht worden en enkele conclusies.

Op het eerste gezicht ziet dat er goed uit, maar toch wordt ondanks bijvoorbeeld ook het vele onderzoekswerk, het opzet van het boek toch niet echt gerealiseerd! Ik vind (en een goede Nederlander zou hier zeggen 'met name') het resultaat zó uitgebreid en zó gedetailleerd, dat de lezer er uiteindelijk niet in slaagt de methodes eens lekker met elkaar te vergelijken. De auteurs doen dat zelf niet. Ze plaatsen hun resultaten na in plaats van naast elkaar. Daarbij hanteren ze ook de terminologie van een methode, zonder na te gaan in hoeverre die verschilt van die van een andere methode.

Wellicht zou vergelijken makkelijker gekund hebben, als de auteurs waren uitgegaan van een model van leesdidactiek. Maar zoiets veronderstelt een visie op leesonderwijs en die wilden de auteurs - die graag wetenschappelijke objectiviteit koesteren - niet hanteren. Zoals het